

'Dat ik moet stoppen, is te bizar voor woorden'

Bart Koetsier

Nederland is in recessie. De Friese sloten zijn eind december bijlange nog niet bevroren. Het polderland heeft een gedoogregering en wordt feitelijk geregeerd door de rechts-populistische schaduwpremier Geert Wilders. En sportbeest Mart Smeets (65) moet met pensioen. Er zijn geen zekerheden meer. Ook niet boven de Moerdijk. Een gesprek over de koers, Wouter Vandenhaute, strontlopen, Walen en ouder worden.

MICHEL VANDERSMISSEN

Mart Smeets (64) is al tientallen jaren hét sportgezicht van de Nederlandse televisie en ook erg populair in Vlaanderen. Er passeert geen koers, er kunnen geen Olympische Spelen doorgaan en er kan geen schaatswedstrijd gereden

worden of Smeets is erbij. Meestal in een opvallend hemd of kleurrijke trui. Controversieel is hij ook. You love him or you hate him.

"'Vuile Jood' is het scheldwoord dat men mij het vaakst naar het hoofd slingert", grijnst Smeets in zijn Haarlems stamcafé Het Teylertje. "Doet me niks. Ik reageer er niet op. Te veel eer voor de roeper. Eén keer wel, toen iemand 'vuile nicht' naar mij riep. Ik ben veel, maar zeker geen nicht. Ik stapte naar die man en vertelde hem dat ik ter plekke het tegendeel wilde bewijzen. Met die mevrouw naast u, zei ik tegen hem, zijn bloedmooie vriendin. Einde verhaal."

Hij is ook een man met een mening. Over bijna alles eigenlijk. Als we samen Het Teylertje binnen stappen valt zijn oog op een rij schilderijen. "Het mooie aan dit cafeetje is dat er geregeld nieuwe kunstwerken hangen. Maar deze vind ik spuuglelijk. Neorealisme heet zoiets. Ik wil het niet bij mij hebben hangen."

Deze 'senior' is nog steeds een ontegenwoordig harde werker. Hij is weken van huis om overal ter wereld sportwedstrijden te verslaan; hij maakt documentaires, heeft een wekelijkse column bij Trouw en schrijft sportboeken

zoals een kip eieren legt.

Niet zo lang geleden publiceerde hij een mooi sportboek over Lance Armstrong en net verscheen een nieuwe bundel sportverhalen. In Prettig Verslaafd mijmert hij over oude en nieuwe sporthelden, maar ook over muziek. Lance Armstrong, met wie Smeets een redelijk geprivilegieerde relatie heeft, mailde hem het persoonlijke relaas van hoe hij bevriend raakte met Steve Jobs. Smeets publiceerde het integraal in zijn jongste boek.

Eén van de mooiste verhalen van Prettig Verslaafd speelt zich af tijdens de Tour de France van vorig jaar. Smeets en zijn crew doen er al jaren het programma De avondetappe met reportages over de rit van de dag, interviews en napratende gasten met een goed glas wijn. Een beetje zoals Vive le vélo van Karl Vannieuwerkerke.

In dat verhaal vertelt Smeets dat hij vlak voor de laatste uitzending uit Hilversum telefoon krijgt van zijn baas die hem meldt dat het programma toch nog een jaartje doorgaat, vanwege veel succes en concurrentie van de commerciële zender RTL.

Verrassend, want u had enkele maanden daarvoor

van dezelfde man te horen gekregen dat het eind december gedaan was voor u, wegens te oud. U wordt over enkele weken 65 jaar. Wat vindt u daarvan?

"Niks. Het leven gaat gewoon door. Dat ik moet stoppen met werken, is te bizar voor woorden. Op 31 december verlaat ik de NOS als vaste medewerker en ik begin er de volgende dag als freelancer, want ze hebben me gevraagd om in 2012 nog de Tour, het schaatsen en de Olympische Spelen te coveren. Zo ver gaat de socialisering in Nederland. Regels zijn regels in dit land. En van die regels snap ik helemaal niets.

"De NOS heeft mijn pensionering in de publiciteit gegooid in juni vorig jaar. Ik was daar echt ongelukkig over. Het was komkommertijd en de commerciële zender kondigde tegelijkertijd een nieuw Tourprogramma aan. De NOS heeft mijn pensionering gebruikt. Mijn bazen dachten, weet je wat, we zeggen dat het de laatste Tour wordt van Mart Smeets, want hij wordt 65. Het werd een publiek debat. In de kroegen hadden ze het erover of ik met pensioen mocht of moest. Er werden nog net geen parlementaire vragen over gesteld. Ik werd exemplarisch voor een bepaald deel van de grijze menigte.

"Ik heb toen de vraag in het debat gegooid of mensen die geen fysieke arbeid doen, verplicht moeten stoppen met werken. Dat is

een waangedachte. Oké, als je in de staal- of mijnindustrie hebt gewerkt, maar toch niet voor creatieve mensen. Of voor chirurgen en schrijnwerkers die mooie dingen maken. Het houdt toch niet op als je 65 wordt. Het houdt op als je niet meer kunt. Dat zit niet aan een leeftijd vast. Waarom kan ik in januari volgens de wet niet meer op televisie doen wat ik vandaag wel nog kan?"

U zou ook een jaar te veel kunnen doen, zoals vele topsporters die niet stoppen op hun top. Soms een beetje pijnlijk, toch?

"Je gaat altijd en brug te ver. Het is onvermijdelijk. Niets menselijks is mij vreemd. Misschien zeggen ze straks 'haal die Smeets toch van het scherm.' Dat zou ik ook helemaal niet erg vinden."

U hebt al vaak laten blijken dat u van België houdt. U bent er graag. Eigenlijk zit er ook een beetje Vlaming in Mart Smeets. Niet?

"Ja, maar dan wel een West- of een Oost-Vlaming. Met die mensen kan ik me het best associëren. Met Limburgers heb ik evenmin moeilijkheden."

Wat trekt u aan in België?

"De geur van aarde. Als je die koersen doet in april en je draait het autoraampje naar beneden, dan ruik je die aarde en dat vind ik zo mooi. Ik denk dat Stijn Streuvels daaraan dacht toen die begon te schrijven. Het heeft iets echt. Jullie

overdrijven geweldig als het gaat om nederig zijn. Maar dat kunnen jullie ook goed spelen. Maar jullie moeten niet nederig zijn. Jullie moeten die Walen er gewoon uitflikkeren."

Pardon?

"Ja, ik vind dat echt een verschrikkelijk volk. Dat zouden Walen kunnen zijn (Hij wijst naar de figuren in de lelijke schilderijen op de muur, MVDS). Vlamingen hebben iets oprechts. Ik heb hele goede Vlamingen meegemaakt in mijn vak. Van die natuurmensen met beide poten op de grond."

Wie dan wel?

"Marc Demeyere herinner ik me goed. (Een oude Flandrien uit het roemruchte Flandria wielerteam, MVDS). Een man uit een stuk. Meer Flandrien dan Briek Schotte heb je natuurlijk niet. Dat soort mensen worden niet meer gemaakt, maar misschien is dat wel overdreven. Net zoals de VRT helemaal gek wordt in april als de voorjaarsklassiekers worden uitgezonden. Dan maakt de VRT zijn uithangbord weer zo groot dat je niets anders meer ziet hangen. Mijn lievelingskoers in België is eigenlijk Kuurne-Brussel-Kuurne. Dat komt door de organisatoren van 'Kuurne'. Dat zijn zulke, leuke, nette mensen. Misschien hebt u gelijk. Ze noemen mij in Nederland wel eens een Noord-Belg."

Nog even terug naar die Walen. Ook aan de telefoon bij het maken van deze afspraak begon u al over de

Walen en zei u dat het 'klootzakken' zijn.

"Ik vind Walen geen prettige mensen. Ik kom er tijdens de Waalse klassiekers. Wie werkt daar eigenlijk, vraag ik me wel eens af? En bestaat er een schoonheidscommissie? Hoe je huizen kan neerzetten in Wallonië is werkelijk fabelachtig. Misschien geldt dat laatste wel voor heel België. Luik vind ik een vieze stad, heel die Borinage vind ik niet lekker en in de Voerstreek word je besodemieterd. Als je daar twee biertjes en een koffie bestelt in het Frans, doen ze alsof ze je niet begrijpen. In Frankrijk begrijpen de mensen mijn Frans nochtans goed."

U geniet ook graag van het leven. Een beetje bourgondiër?

"Neen, ik ben geen bourgondiër. Die zijn daar voortdurend mee bezig. Ik vind het leuk om af en toe iets lekkers te eten en een goed glas te drinken. Ik ben eerder een kameleonachtige wereldburger. Ik voel me snel thuis in Australië. Canada is een heerlijk land. Ik ben graag in de Amerika. Ik ben wel geen Aziaat. En in Europa vind ik Noorwegen zeer leuk. Door Oslo lopen tijdens het schaatsseizoen is heerlijk. Ik ben een beetje van alles. Dus ook een beetje Vlaming, maar misschien niet tijdens die idiote maand april."

Dé maand van de Vlaamse klassiekers. Dat kan toch niet?

"Die is zodanig opgepoetst. Het is te veel geworden. Al die koersen lijken op elkaar. Dat maakt het ook kwetsbaar. Ik had vroeger een coach (Smeets heeft op hoog niveau competitiebasketbal gespeeld, MVDS)). Die zei altijd 'overkill means nothing'. Op het moment dat de E3-Prijs overloopt in Gent-Wevelgem, in Dwars door Vlaanderen, in de Driedaagse van de Panne-Koksijde. Dat is onzin. En als je dat bovendien allemaal uitzendt op tv."

Ben je het dan niet eens met wat Wouter Vandenhoute doet met zijn Flanders Classic?

"Laat me eerst vertellen dat ik héél veel respect heb voor wat hij heeft gedaan in zijn carrière. Of de maatregelen die hij voorstelt het wielrennen beter zullen maken, dat weet ik niet."

Hij is de man van de verzakelijking.

"Dat is niet erg, als je het evenwicht maar behoudt. Je doet het voor het volk. En of de Ronde van Vlaanderen nu beter verkocht wordt als die aankomt in Oudenaarde of in Geraardsbergen, maakt niet zoveel uit. Dat zal mij en de kijkers in Frankrijk en Nederland een zorg zijn. Alleen jullie Vlamingen hebben het daar moeilijk mee."

En de Muur die verdwijnt uit het parkoers?

"Ik kan daar mee leven. We hebben toch ook een Amstel

Gold Race gehad zonder de Cauberg. Niks is eeuwig. Ik vind het knap wat Vandenhoute hier doet, maar ik zie het eindpunt van die evolutie niet en ik denk dat hij dat ook niet weet. Hij zegt dat hij het doet om het wielrennen te redden en te beschermen. Dat is nodig want de UCI kan het niet. Hij heeft het tot dusver goed aangepakt. Hij denkt groot. We hebben ook van dat soort jongens, zoals Derek Sauer. Dat was net als Wouter een licht opstandige jongeman. Hij ging naar Moskou en verkocht enkele jaren zijn winkel (een mediabedrijf, MVDS) voor 139 miljoen dollar. Voilà. Vandenhoute is ook zo iemand.

We zien u nooit op een cyclocross. Waarom niet?

"Dat vind ik maar niks. Stelt in Nederland nauwelijks wat voor. Cyclocross wordt in Vlaanderen gereden en waar nog? Ergens in het zuiden van Nederland, in Tsjechië en een wedstrijdje in het Baskenland. Dat is het."

Is veldrijden bij ons wat het schaatsen is in Nederland.

"Precies. Jullie hebben ook geen idee wat wij aan schaatsen doen. We zenden iedere zondag urenlang schaatsen uit zoals jullie veldrijden of strontlopen zoals wijlen collega Jean Nelissen dat noemde."

Veldrijden is wel waanzinnig populair in Vlaanderen.

"Alles wat jullie doen is waanzinnig. De koers, de veldrit, het café. Daar

gooien jullie je met overgave in. Vlamingen doen alles in overtreffende trap. Ik kan me echt niets leukers voorstellen dan een avond op café in Gent of Antwerpen. Waar alle cafés tot na drie uur 's ochtends uitpuilen en iedereen zich een stuk in zijn kraag zuipt en dan Onze-Lieve-Heer aanspreken om te vragen of ze de volgende ochtend rustig mogen wakker worden. Ik ben wel eens met Carl Huybrechts het Antwerpse nachtleven in gegaan. Mijn God. Dan moet je een sterke maag en een stevige blaas hebben. Wij Nederlanders zijn toch wat rustiger, calvinistischer. Hier regeert Rome niet. Hier regeert de strenge bijbel van de zwarte kousen."

Kan u aan de lezers van De Morgen uitleggen waarom Hollanders zo gek zijn van schaatsen?

"Kun jij uitleggen aan Nederlanders wat zo fascinerend is aan veldrijden? (lacht) Schaatsen is de Hollandse protestant die van a naar b moet in de winter en er zijn wegen sneeuw- en ijsvrij. Dus binden ze de schaatsen onder. Alles is hier bevroren 's winters en dan ga je er dus op uit op ijsers. Iedereen bij ons kan schaatsen. Iedereen. Je moet eens gaan kijken naar het kortebaanschaatsen in Friesland. Dat is precies hetzelfde als bij veldrijden in Vlaanderen. Dezelfde sfeer en ambiance. Dat zit in een volk zoals Zwitsers kunnen skiën, Argentijnen goed kunnen voetballen en Italianen de boel goed kunnen belazeren."

Terug naar Mart Smeets de sportjournalist. Bent u niet milder geworden?

"Dat komt door de jaren. Dat doet leeftijd met je. Ik kan nog scherp zijn, misschien anders, maar nog scherp."

Vroeger zei u wel in de uitzending dat Joop Zoetemelk doping had genomen en dat Jan Raas zich naar boven liet duwen door een ploegmaat. Dat doet u nu toch minder.

"Als ik het zie, zeg ik het nog steeds. Zoetemelk is de grootste Nederlandse wielrenner en driemaal betrapt op doping, maar voor het publiek maakt dat helemaal niets uit. Alle grote wielrenners hebben al een verkeerde plas gedaan. Ik zeg dat en het is waar. Jullie Vlamingen hebben iets devoots over doping. Er heerst bijna een omerta over dat onderwerp. Zelfs de grote Merckx heeft in mijn uitzending toegeven dat hij ooit doping nam en die Merckx van jullie is waarschijnlijk de enige topsporter ter wereld waar ik echt mijn hoed voor afneem. Een hele grote mijnheer, in alles wat hij doet. Een prachtmens."

"Maar ik ben redelijk nuchter in de sport. Ik ben geen Wuyts. Ik juich niet. Ik heb één keer geschreeuwd, toen Zoetemelk op zijn 38ste wereldkampioen werd. Toen schreeuwde ik '38 jaar en hij heeft hem'. Daar hebben ze zelfs een ansichtkaart van gemaakt. Ik heb nooit voor een Nederlander gejuicht als die

een koers won. Ik heb totaal geen nationaliteitsgevoel.

"Ik zal je wat anders vertellen. De VRT en de NOS zitten vaak naast elkaar bij een aankomst en we komen goed overeen. Zij feliciteren mij als een Nederlander een etappe wint. Doe ik nooit bij een Belgische zege. Zou niet weten waarom. Het is een renner die wint. Geen Belg of een Nederlander. Ik moet objectief zeggen wat ik zie."

Is er een vorm van concurrentie tussen u en Karl Vannieuwkerke. U maakt beiden een vergelijkbaar programma.

"Oh, neen. Er kijken nog steeds veel Vlamingen naar ons. Karl is een vriend van mij. Ik heb een ontzettend zwak voor Karl. Dat is mijn zachte Vlaamse vriend, een West-Vlaming die gaat wenen als een Vlaamse coureur sterft op het asfalt zoals Wouter Weylandt in de Giro. Ik heb altijd gezegd: iedereen moest blijven na dat drama, maar Karl mag naar huis. Karl kan niet met de dood omgaan. Wat toen gebeurde met Wouter Weylandt, greep hem zo aan. Ik had het gek gevonden mocht die gebleven zijn in de Giro."

Men zegt dat u een workaholic bent. U doet veel meer dan de meeste Vlamingen weten. Veel meer dan alleen maar televisiewerk.

"Ik schrijf in hoog tempo en daarom schrijf ik niet echt goed, wel amusant,

begrijpelijk. Ik heb een goede manier om met tijd om te gaan. Ik schrijf vijf stukken in de week: die column in Trouw en voor GPD (een samenwerking van regionale kranten, MVDS). In de Vara-gids schrijf ik over muziek en het Nederlands sportblad Nu vraagt me om mijn mening. Daar kan ik nog eens hakken. Ik doe maandelijks iets voor Menzo in België en sinds een jaar schrijf ik ook op een internetpagina. Dat beviel me in het begin helemaal niet. De mensen kunnen meteen reageren op wat je schrijft en dan trek je dus ook het riool open. Het is verschrikkelijk welke reacties je daarop krijgt.

Ben u nog steeds de goedkoopste columnist van Nederland? Ik las ergens dat u vroeger 120 gulden kreeg voor uw column.

"Ja. Ik ben trots dat ik voor die keurige krant kan schrijven. Geld is niet belangrijk voor mij."

U hebt er vermoedelijk meer dan u op kunt krijgen.

"Neen dat is niet waar. Ik leef normaal. Ik ben nooit super betaald geweest. Ik ben gelukkig met wat ik heb. Dat huis in Haarlem aan de overkant van de gracht, een vrouw en twee kinderen. En de mooiste sportboekenverzameling die je kunt hebben. Twee keer per jaar ga ik kort op vakantie. Ik doe niet aan luxe."

U hebt ook een radioprogramma van zaterdag om middernacht.

"Dat doe ik al twintig jaar. Een waanzinnig programma. Dat is begonnen als liveprogramma. Nu stel ik het thuis samen en neem het op in Hilversum. Het heet For the record en daarin praat ik over de muziek die ik draai: Amerikaanse country-rock. Thuis heb ik tienduizend cd's. We hebben meer dan honderdduizend luisteraars... om middernacht die allemaal naar mijn gezeik luisteren."

U bent erg Amerikaans georiënteerd.

"Ja, mijn vader was directeur in een Amerikaanse fabriek, van Remington en die bracht de Herald mee naar huis of de New York Times. Ik heb ook basket en American football gespeeld."

De eigenaresse van "Het Teylertje" brengt een stuk appeltaart met room. Mart Smeets wordt er helemaal wild van. "Appel en kaneel. Dat is zo oud-Hollands. Mijn grootmoeder maakte de taart al zo. Hollandser kan niet."

Misschien is dit een mooie overgang om het even te hebben over 'de staat van Nederland'. Wat is er gebeurd? Nederland is zo zuur, defensief, gesloten en conservatief geworden.

"We hebben een zwaai naar rechts gemaakt. We hebben een gedoogkabinet. Ik geloof niet in Wilders en zijn retoriek. Nederland is een rijk land als het gaat om multiculturele samenleving. Ik zal je een voorbeeld

geven. Twee weken geleden is hier een honkballer vermoord. Ik ben naar die begrafenis geweest. Er waren zestienhonderd mensen, zwart en wit. Schouder aan schouder. Ik ben er nog steeds geëmotioneerd over. Dat kan in dit land, alleen Wilders wil nog wel eens gaan ophitsen. Dat is zo dom en zo klein."

Hoe is Wilders zo populair geworden?

"Omdat het politieke middenveld openlag en daar kon deze merkwaardig rechts georiënteerde regering instappen. Daar zit een partij bij die ooit de grootste was en die nu gehalveerd is: het CDA. Kun je je dat voorstellen? Dat kan toch niet. Dat is toch geen grote democratie. Die partij heeft een minister, Maxime Verhagen, die heeft zo'n grote bek. Hij zou beter wat inbinden.

"Die regering wordt geleid door een leuke populist die het heel goed doet: Mark Rutte. Ik ken hem een beetje. Ik ga hem zeker niet afvallen. Hij redt een heleboel. Met zijn enthousiasme en zijn positieve instelling kan hij de tegengeluiden een beetje smoren. Het kabinet is niet populair. Hij is populair."

U bent een linkse liberaal?

"Ik ben links en liberaal opgevoed. Dat is een heerlijke opvoeding. Dan leer je dat het ongelijk verdeeld is op deze wereld, maar je leert tegelijkertijd dat je er ook zelf iets aan kunt doen."

Bent uzelf ook opgeschoven naar rechts?

"Neen. Ik heb nog nooit rechts gestemd. Het is ongelijk verdeeld in deze wereld. Dat is een fait accompli. En als je aan de verkeerde kant zit, mag je geholpen worden, maar je moet er zelf mee beginnen. Je moet zelf hard werken."

U hebt twee kinderen die de twee grootste passies in uw leven voortzetten. uw zoon is actief in de sportwereld, in het honkbal, uw dochter doet tv-werk.

"Ja, daar is toch niets mis mee. Heel ordentelijke kinderen. Heerlijk. Ik ben er trots op zoals iedere ouder op zijn kinderen. Ik ben ook opa. Zaterdag krijg ik mijn tweejarige kleindochter voor het eerst alleen te slapen. Dan moet opa weer voorlezen. Dat wordt wat. Stress mag niet, want ik heb de volgende dag uitzending."